

**Sindikalna Platforma za Socijalni Osnovu u
Jugoistočnoj Evropskoj Energestkoj Zajednici**

Skoplje, 17. septembar 2005. godine

SINDIKALNA PLATFORMA

Mi smo razmotrili predloženu povelju o uspostavljanju jugoistočne evropske energije. Naši parlamenti i vlade će biti pozvani da je odobre. Eksperiment otvaranja tržišta elektriciteta i gasa u Evropskoj Uniji pokazuje negativan uticaj na tržište rada, na bezbedno snabdevanje i cene elektriciteta i gasa za domaćinstava.

Pristup evropske komisije prema industrijskoj politici nema jednu pravu socijalnu dimenziju. Ona zanemaruje teme povezane za tržište rada koje su suštinski činioci konkurencije, kao što su obuka i kvalifikacija, ogromna važnost bezbednosti radničkih prava i radničkih mesta i socijalnog dijaloga. Mi smo iz tih razloga skeptični što se tiče koristi unutrašnjeg tržišta elektriciteta i gasa za radnike i građane.

Međutim, ako je socijalna osnova uspostavljena, mi nećemo tražiti da evropski parlament i nacionalni parlamenti odbiju povelju o jugoistočnoj evropskoj energetske zajednici. Mi pristajemo na to da je to deo zakonika zajednice. Međutim ravnoteža je izgubljena. Socijalna osnova nedostaje. Mi tražimo odgovornost od evropske komisije, saveta i naših vlada prema jednoj socijalnoj osnovi s tim da prihvate jedan Memorandum o Razumevanju koji ističe sledeće:

- Prihvatanje osnovnih prava Evropske Unije;
- Najvažnije socijalno pravo (EU social acquis) koji moraju da se postave i socijalni dialog koji tome pridonosi;
- Potrebu za nacionalnim planovima za socijalnu akciju koje prate primenu energetske zajednice i obezbeđivanje resursa koje omogućavaju da se ti planovi za socijalnu akciju realiziraju;
- Proces diskusije o planovima za socijalnu akciju;
- Uspostavljanje jednog upravnog odbora vlada, poslodavaca i sindikata;
- Jedan memorandum o privatizaciji javnih uprava koji kroz široku javnu raspravu razmatra da li javne uprave trebaju biti privatizovane, i ako da, pod kojim uslovima;
- Priznanje sindikata u sektoru elektriciteta i gasa u jugoistočnoj Evropi kao učesnik interesa i kao našeg predstavnika u jugoistočnom evropskom kontrolnom forumu (South East European Regulatory Forum);
- Održavanje stalne veze sa jugoistočnim evropskim kontrolnim odborom (South East European Regulatory Board) koji igra važnu ulogu za socijalnu osnovu.

Primena povelje i unutrašnje tržište će zahtevati naporan rad od mnogih organizacija. To je jedan dug proces. Vlade i evropska komisija treba da obezbede sindikatima, drugim grupama civilnog društva (na primer onima koji brane siromašne), opštinama, itd. učešće u tom procesu i da iznesu svoje stavove. Na nacionalnom kao i na jugoistočnom evropskom nivou treba da bude obezbeđeno dosta vremena i resursa da bi se mogla doprineti ekspertiza.

Mi tražimo da se memorandum potpiše u isto vreme kad i povelja da bi se osigurao ravnopravan pristup.

Druge potrebne mere su:

- Neposredna primena zaključaka skopljanskog parlamentarnog skupa održanog 6-7. juna 2005. god. To uključuje diskusije sa sindikatima i javna saslušanja.
- Poboljšavanje demokratske kontrole institucija jugoistočno evropske energetske zajednice kroz stalnu parlamentarnu kontrolu. Evropski parlament i koordinatori jugoistočnih evropskih parlamenata treba da preuzmu inicijativu.

Uvod

Mi, sindikati energetske i gas sektora jugoistočne Evrope koji predstavljamo radnike iz tog sektora, sastali smo se da razmotrimo primenu povelje jugoistočne evropske energetike u Skoplju 17. septembra 2005 god. Ta povelja će da uspostavi unutrašnje tržište električne energije i gasa koja se osniva na direktivama Evropske Unije o unutrašnjem tržištu kao i na zakonima o regulacijama i konkurencije Evropske Unije.

Primena povelje jugoistočno evropske energetike je u procesu. Mi smo razmatrali taj proces. To ima posledice za nas i za našu zajedničku saradnju i ako mi taj proces nismo tražili. Mi želimo da obezbedimo snažnu ulogu i glas sindikata, mi koji predstavljamo interese naših članova i građana u jugoistočnoj Evropi. Naš cilj je da se uspostavi socijalna osnova.

Kooperacija u sektoru energetike u jugoistočnoj Evropi je jedna dobrodošla inicijativa. Ona doprinesi miru i stabilnosti u našem regionu koji je bio poharan. Fokus povelje da unapredi bezbedno snabdevanje i da zaštiti okolinu su na isti način važni kao i zajednički evropski napori da se dovedu investicije u region kako bi napredovala energetska infrastruktura. To će omogućiti razvoj našoj industriji, našem sektoru usluga i našim privredama kao što bi i trgovina i građani mogli profitirati na tome.

Mi ipak sumnjamo da su mere povelje najbolji pristup našem regionu. Mi smo skeptični što se tiče koristi konkurencije u sektoru električne energije i gasa zbog socijalnih, tehničkih i ekonomskih ograničenja i trenutnih problema u samoj Evropskoj Uniji. Električna energija je posebno socijalno dobro i suštinski za moderna društva. Mi smatramo da je energetika deo globalne i javne imovine. Humane potrebe bi trebalo da budu važniji princip nego finansijski profit. Moderne industrije i usluge treba da se oslone na pouzdano i sigurno snabevanje električne energije i gasa. Bolja kooperacija i koordinacija kao i jasni pravni okviri su mogli da obezbede stabilan okvir za dugoročne investicije. Povelja i njezina konkurencija predstavljaju rizik koji investitori stave na račun potrošača i time se poskupljuje energetika.

Energetski sektor u Evropi je u punom razvoju. Liberalizacija tržišta električne energije i gasa i proces koncentracije čija preduzeća traže što veći deo ubrzava promene u tom sektoru. To obuhvata uništavanje direktnih in indirektnih radnih mesta s tim da sa smanjuju ili zatvaraju mnoga sedišta preduzeća.

Konstrukcija energetske politike u jugoistočnoj Evropi treba da bude opšta i treba da obuhvati posledice u izabranim industrijama i privredama u pogledu na tržište rada, socijalne garancije, zdravlje i sigurnost, radne uslove, regionalne planove, dugoročne investicije i okolinu.

Iskustvo Evropske Unije u pogledu na gubitak radnih mesta je zaprepašujući. U zadnjih 10 godina je izgubljeno preko 300.000 radnih mesta. Dok se govori o tome da se produktivnost radne snage povećala treba da se spomene da je to efekat bez dugotrajne efikasnosti i s tim se potkopava centralni princip ekonomskog pristupa na kome se zasniva konkurencija u sektoru energetike. Gubitak radnih mesta šteti opštinskim zajednicama, naročito u državama sa visokom nezaposlenošću. Na osnovu iskustava u EU očekujemo da će 25-30% radnih mesta biti ukinuto u sektoru električne energije i gasa u jugoistočnoj Evropi i to u narednih 10 godina. Istraživanje Svetske Banke (u martu 2004. god.) je već predivdela da 100.000 radnih mesta u rudarstvu bude ukinuto da bi rudnici povećali ekonomsku vrednost. To je program za bedu, dugoročno siromaštvo sa propratnim efektima kao što su loše zdravlje i kriminal u nekim regionima. Dugoročni socijalni planovi i fondovi koji bi ih finansirali nedostaju u mogim zemljama.

Tržište električne energije i gasa će da povisi cene za korisnike industrije i domaćinstava. Predviđeno je da se ukinu poprečne subvencije. Cena elektriciteta i gasa treba da odrazi

cele troškove. Mogućnost da se može priuštiti energetika i manjak nafte su ključni interesi, koje naše vlade treba da oslovljavaju. To treba da se desi u javnosti i da se dozvoli diskusija u širokom mnjenju.

Ova povelja je bila tajno zaključena između naših vlada i evropske komisije. Sindikati i druge grupe civilnog društva nisu imali nikakav uticaj. Nedostatak socijalne osnove pokazuje nepažnju prema brigama radnika i građana. Povelja će zahtevati da naše vlade obuhvate evropsko pravo (EU *acquis*) o okolini, energetici i konkurenciji. Međutim, o evropskom socijalnom pravu (EU *social acquis*) ništa nije navedeno. To nije prihvatljivo. EU je više nego sama konkurencija. Ona je takođe jedan socijalni model.

Naša poruka: Mi ne odbijamo povelju ukoliko socijalna osnova ne ostane odsutna.

Naše vlade i evropska komisija su prihvatili povelju. Raspravljalo se o njoj kratko u evropskom parlamentu i posle u nacionalnim parlamentima da bi se nakon toga odobrila. Bez obzira na naše fundamentalne kritike mi ne tražimo od parlamenta da odbiju povelju. Ona predstavlja deo prava EU (EU *acquis*). Nekoliko vlada traži članstvo u EU i oni će iz tog razloga primeniti pravo EU. Međutim neophodna je privrženost ka jednoj socijalnoj osnovi i ka jednom procesu koji će da stvori tu osnovu. Jedna energetska zajednica bez socijalne osnove nije prihvatljiva.

Mi podsećamo na to da se pravo EU (EU *acquis*) o energetici i konkurenciji za nove države članice, Bugarsku i Rumuniju, isto tako treba da primeni sa socijalnim pravima Evropske Unije. To označava taj usklađeni pristup socijalnog modela. Povelja o jugoistočnoj evropskoj energetici to nema.

Vlade i evropska komisija su odbili naše zahteve da uključe jednu socijalnu osnovu u povelju. Evropska komisija sada priprema jedan memorandum o socijalnoj osnovi. Taj memorandum treba da bude deo povelje. Evropska komisija, savet, naše vlade i parlamenti treba da se obvezuju tom memorandumu. Ako taj memorandum ne bude prihvaćen onda je povelja pogrešan znak za naš region. Mi tražimo da se pristane na taj memorandum i da se potpiše u isto vreme kad i povelja da bi se dala jasna politička poruka radnicima i građanima ovog regiona.

Naši zahtevi za memorandum

- **Plan za socijalne akcije**

Dokument evropske komisije o dugoročnoj strategiji za implementaciju povelje jugoistočno evropske energetike traži od vlada da zasnuju plan za socijalnu akciju koji prati primene povelje. To je jedna pozitivna ideja koju mi podržavamo. Vlade treba da konsultuju sindikate i druge u vezi tog plana za socijalnu akciju.¹

Ključni elementi treba da budu:

- Uzeti u obzir socijalne primene procesa restrukturacije;
- Sprečiti siromaštvo koje nastaje kroz otežan pristup energetici;
- Izgrađivanje mera koje sprečavaju da ugrožene osobe u društvu ne postanu žrtve konkurencije;
- Uzeti u obzir primene koje nastaju kad se ukinu poprečne subvencije, i to isto za korisnike velikih industrija, kao i uzeti u obzir pristup prema tim posledicama.

Vlade u jugoistočnoj Evropi treba da započnu razgovore o planovima za socijalne akcije odmah nakon što su potpisali povelju. To bi bio pozitivan znak koji bi dokazao da se socijalne

¹ Te akcije mogu biti shvaćene kao prvi koraci ka nacionalnim planovima za akciju za zaposlenost kao što ih razvijaju države članice u EU.

brige ozbiljno prihvataju. Evropska komisija treba da prati primenu planova za socijalne akcije skupa sa upravnim odborima (vidi dole).

Ta privrženost treba da bude deo memoranduma.

- **Socijalni dijalog**

Mi takođe pozdravljamo strategijski dokumenat evropske komisije koji kaže da socijalni dijalog treba da ispituje socijalne efekte tranzicije. Teme spomenute, pored ostalog, su utcaj na:

- Direktno i indirektno zapošljavanje,
- Sposobnosti i kvalifikacije,
- Tarife domaćinstava (i ugoržene osobe),
- Demokratska kontrola budućeg pravca energetskog sistema.

Mere za zapošljavanje i programi za obuku treba da budu pripremljeni kao što to navodi dokument. Strateški dokument zahteva od vlada jugoistočne Evrope da prezentiraju prateće i ublažujuće mere koje utiču na negativan socijalni efekt restrukturacije. Memorandum treba da uključi te tačke.

- **Upravni odbor**

Drugi interesantni predlog strateškog dokumenta je ideja o jednom upravnom odboru koji se sastoji od valda, poslodavaca/preduzeća i sindikata koji bi pratio primenu povelje jugoistočne evropske energetike. Upravni odbor treba da daje predloge o ublaživanju socijalnih efekata, i njegove sugestije mogu biti uzete u obzir od strane kontrolnog odbora. To je jedan pozitivan predlog zato što pomaže uspostavljanju socijalne osnove u energetskoj zajednici, s tim da se obezbedi dodatna mera za stabilnost i koheziju. Mi smatramo da je to pandan institucijama osnovane u povelji.

Evropska komisija i/ili pakt stabilnosti treba da preduzme/u neophodne korake za osnivanje tog upravnog odbora i jednog radnog plana. Ponovo, mi tražimo da to bude deo memoranduma.

- **Neophodno socijalno pravo EU (EU social acquis)**

- Osnovna prava

Naše države treba da prihvate povelju o osnovnim pravima Evropske Unije (povelja iz Nice). Ta povelja prihvata osnovna prava sindikata koja su isto tako određena u socijalnoj povelji saveta Evrope i u deklaraciji MOR-a (ILO) o osnovnim pravima. Obavezivanje za ta prava treba da bude deo memoranduma. U osnovna prava uključuje se pravo o udruživanju radnika, pravo radnika da ih sindikalne organizacije predstavljaju, pravo na informaciju i konsultaciju, pravo na kolektivno pregovaranje kao i pravo na štrajk.

Mi mislimo da je važno da se evropsko socijalno pravo (EU social acquis) primenja kroz proces socijalnog dijaloga (uključujući pregovore)

- Osnovna prava
- Socijalni dijalog
- Okvirne direktive o sigurnosti i zdravlju
- Direktiva o radnom vremenu
- Direktive o jednakopravnosti

- Direktive o masovno otpuštanju, premeštanju preduzeća i sličnih direktiva
- Direktiva o informaciji i konsultaciji (uključujući evropski radnički savet)
- Direktiva o insolventnosti poslodavca

Deo memoranduma mora da izrazi da je primena socijalnog prava EU obavezujuća.

- **Socijalni dijalog**

Kroz memorandum vlade i evropske komisije trebalo bi da se obavezuju procesi socijalnog dijaloga sa sindikatama i poslodavcima koji bi pratili primenu povelje. To znači:

Dijalog na lokalnom, sektoralnom, nacionalnom i evropskom nivou. Evropski socijalni partner (sindikati i poslodavci - EURELECTRIC) u sektoru električne energije su već zatražili od evropske komisije da uključe socijalne partnere iz regiona u njihov sektoralni socijalni dijalog. Trebalo bi da komisija dostavi resurse da se socijalni dialog pordžava. Socijalni partneri iz sektora električne energije imaju mnogo iskustva. Mi zato upućujemo na budimpeštansku deklaraciju (vidi u prilogu). Mi veoma često dobijamo u raznim prilikama žalbe od strane sindikata iz regiona da se vlade ne angažuju u socijalnom dialogu o restrukturaciji sektora. Međutim postoje primeri dobrih praksa od kojih možemo da učimo.

Poces socijalnog dijaloga između poslodavaca i sindikata može isto tako da pomaže u pripremanju i primeni (uključujući kolektivne ugovore) sa vladama relevantna socijalna prava (EU social acquis). Moguće je početi sa sektorom električne energije i gasa. To dozvoljava sektoru energetike da se prilagodi Evropskoj Uniji kroz postepeni proces.

Trebalo bi da Evropska komisija pomaže tom procesu sa primernim resursama uključujući ekspertize socijalnih partnera.

- **Neregresivna klauza (non-regression clause)**

Memorandum treba da sadrži jednu neregresivnu klausulu da ne bi socijalni standardi podpali postojećim pravnim standardima. Memorandum treba da osigura da taj proces ne oslabi važeće kolektivne ugovore u sektoru².

- **Restrukturacija, privatizacija i razvoj usluga opštog javnog interesa**

Postepeno otvaranje tržišta električne energije i gasa u jugoistočnoj Evropi traži jasne konture novih regulacija za razvoj javnih usluga, takozvane usluge opšteg javnog interesa, da ne bi profit postao određen faktor koji bi štetio tržištu rada, socijalnim garancijama, zdravlju i ekonomskom razvoju kao i interesima konzumenata.

Ravnopravni pristup građana energiji za pristupačne cene mora da biti garantovan i to bez obzira na preduzeće (da li privatno ili javno).

² Poslodavci i sindikati mogu da razmotre bitne zakone, regulacije i kolektivne ugovore, uporede ih sa odnosnima direktivama EU, uspostave slabosti i nedostatke i preuzmu odgovorajuće mere da bi ih prilagodili. Evropski sindikati su se dogovorili u slučaju da vlade i poslodavci prekrše osnovne standarde.

Mi ističemo naš poziv za memorandum o privatizaciji komunalija energetske privrede. Unutrašnje tržište ne zahteva od naših vlada da privatizuju kao što ni Evropska komisija ne obavezuje naše vlade da to urade. Na primer, ima mnogo javnih preduzeća (državnih i komunalnih) u Evropskoj Uniji. Mi primećujemo da se kao najfunkcionalnije tržište električne energije (sjeverno tržište) smatra ono koje je osnovano na preduzećima sa javnim vlasništvom. Visoki kvalitet usluga, obezbeđeno snabdevanje i interes javnosti su više osigurani kroz javno vlasništvo nego kroz pogrešan savet za privatizaciju.

Mi primećujemo da se vlade ponekad stim ne slažu i oni ipak privatizuju. Široko je prihvaćeno da privatizacija (ili takozvano javno i privatno partnerstvo) treba da bude dobro pripremljeno s tim da se ti razni interesi moraju uzeti u obzir. To se često ne dešava.

Memorandum treba da ima jedan moratorium o privatizaciji, tj. odlaganje plaćanja do izvesnog roka. Ono treba da uspostavi sledeće:

- Pre nego što počne privatizacija treba da se vodi jedna široka javna rasprava u društvu tako da bi građani mogli izgraditi njihovo mišljenje. To treba da uključi saslušanje u nacionalnim parlamentima. Sindikati i druge grupe civilnog društva treba da imaju mogućnost da izgrade svoje stavove prema savetima eksperata (u suštini međunarodni eksperti) od kojih vlada traži savete. U nekim slučajevima, referendum bi mogao biti koristan instrument za ispitivanje građana za njihovo mišljenje.
- Pre nego što se privatizuje sve mere treba da budu na mestu da bi se obezbedili demokratski nadzor, jasni pravni okviri i da bi se sprečila eksploatacija radnika i građana.
- Pre nego što se privatizuje trebalo bi da se oceni uticaj posledice za: radnika, siromašne, građane, javne financije, okolinu, investicije i cene.

Ako se dođe do privatizacije i ona se osnuje na pozitivnim iskustavima iz starih i novih država članica. Mora da postoji socijalni paket koji štiti radnike i građane od samog ostvarenja profita od strane preduzeća. Taj socijalni paket može da bude deo javnog tendera i deo licenci koje bi dobili novi vlasnici. O tim socijalnim paketima trebalo bi da se raspravlja i pregovara sa sindikatima. Taj socijalni paket treba isto tako da štiti ugrožene građane kako ne bi bili isključeni od osnovnih usloga.

Taj socijalni paket treba da obuhvati između ostalog sledeće:

- Priznanje sindikata kojih se tiče
- Garancije da se respektuju kolektivni ugovori i drugi socialni standardi. Novi vlasnici treba da se učlane u nacionalne asocijacije poslodavaca (u slučaju nacionalnih sektorskih kolektivnih ugovora)
- Garancije za zapošljavanje
- Obuka i druge mere koje garantuju kvalifikovanu radnu snagu
- Obuka i mere za ponovno zapošljavanje radnika koji su izgubili radno mesto
- Granice za premeštanje preduzeća, ili pak deo preduzeća (out-sourcing) i mere na osnovu kojih se to premeštanje ostvaruje i kolektivni ugovori poštuju.
- Socijalni dijalog i pravo informacija i konsultacije
- Metode za dijalog i pregovaranje (na sektoralnom i nacionalnom nivou)
- Garancije za sindikate da ne bi novi vlasnici oslabili glas radnika i s tim se smanjio broj radničkih predstavnika
- Pravila o radničkim deonicama koji su povezani sa pravom kako se glas radničkih deoničara vrši. Trebalo bi da bude moguće spojiti deonice radnika u jedan fond radničkih deonica.
- Učestvovati u Evropskim radničkim savetima. Radnici jugoistočne Evrope nisu radnici druge klase.

Tu igraju regulativna tela jednu važnu ulogu time što nadgledaju preduzeća da li poštuju te socijalne pakete. Ako ih ne poštuju onda treba da im se oduzmu licence.

Javna preduzeća se isto restrukturiraju. Socijalni paketi treba da postoje kako bi se osigurala restrukturacija na socijalni način. To je takođe deo sadašnje evropske diskusije o restrukturaciji.

To treba da bude deo memoranduma.

- **Poboljšanje demokratske kontrole energetske zajednice**

Institucije koje su izgrađene da prate jugoistočnu evropsku energetske zajednicu su podane slaboj parlamentarnoj kontroli na nacionalnom i evropskom nivou. Mi ne smatramo da godišnji izveštaji savetima ministarstva dovoljnim da obezbedi jaku demokratsku kontrolu.

Mi tražimo od nacionalnih parlamenata i od evropskog parlamenta da uspostave jednu jugoistočno evropsku parlamentarnu grupu koja trajno kontroliše savet ministara koji je institucija povelje. Odluke saveta ministara treba da bude prezentovan toj grupi na razmatranje i usvajanje amandmana. Trebalo bi da se uspostavi jedna jasna procedura. Predloge za odluke treba da budu doneti u javnost kako bi druge organizacije mogle da predstavljaju svoja mišljenja. Evropski parlament i jugoistočno evropski parlamenti treba da preuzmu inicijativu kako bi te procedure bile uspostavljene pre predviđenog ratificiranja sredinom 2006. godine.

Koordinator jugoistočnih evropskih poslanika Dr. Vesna Borožan nam je predstavila povelju. Mi to mnogo cenimo. Ona se odnosi na zaključke donešenim na parlamentarnom skupu u Skoplju (7. juna 2005. god.). Poslanici su se složili između ostalog u sledećem:

- Nacrt liste za primenu prava EU. To je jedan dobar predlog. Mi želimo da ta lista isto tako odrazi ona socijalna prava EU koje mi smatramo relevantnim za energetske sektor kao što je to već ukazano na ovoj platformi i memorandumu.
- Kooperacija sa sindikatima i civilnim društvom. Mi odpozdravljamo tu privrženost poslanika. To je jedan važan korak ka priznanju sindikata. Mi tražimo od poslanika da diskutuju sa nama i drugim grupama civilnog društva na nacionalnom i jugoistočnom evropskom nivou o tome kako misle to primeniti i organizovati.
- Javna saslušanja u parlamentu. Mi odpozdravljamo taj zaključak od strane poslanika. Mi tražimo od poslanika da počinu odmah sa pripremanjem i da organizuju saslušanja. U mnogim zemljama će biti prilika za širu javnu raspravu. Socijalne posledice povelje treba da budu ključne tačke diskusije.
- Tražiti konkretnu pomoć i fondove Evropske Unije za primenu povelje. Mi se slažemo s tim. Važno je da povelja dozvoljava sledeće:
 - Garancije za dugoročne investicije od strane EU
 - Mogućnosti za region da ima pristup ka evropskim socijalnim fondovima i njihovih instrumentima da bi se unapredio napredak i zapošljenje i da bi se moglo reagovati na negativne posledice unutrašnjeg tržišta
 - Resurse za razvoj mreža poslanika, sindikata i drugih grupa civilnog društva da bi bile u mogućnosti da posmatraju primenu povelje, istaknu problem i predlažu rešenja. Te mreže treba da budu u poziciji da izrade ekspertize. Mi smo sigurni da to doprinesi većoj koheziji i stabilnosti u jugoistočnoj Evropi.
 - Uspostaviti jedno stalno telo koje se sastoji od poslanika koje se bave energijom, vodom i infrastrukturom. To je isto tako jedna vredna inicijativa. Mi tražimo od poslanika da diskutuju kako bi se moglo uspostaviti dugoročna veza koja pomaže radu poslanika, unapređuje demokratiju i demokratsku

kontrolu i koja vodi ka stabilnosti i zapošljavanju u regionu.

- **Regulacija i socijalna osnova**

Povelja uspostavlja regulativni forum. U njoj je lista učesnika navedena. Sindikati ili socijalni partneri (sindikati i poslodavci) nisu spomenuti. Mi zahtevamo da se sindikati formalno priznaju kao učesnika. Memorandum to treba da priznaje. Mi ćemo da obezbedimo reprezentativan glas u forumu.

Valerija Vlačkov, bugarski komesar nadzorne komisije za državnu energetiku i vodu, nas je upoznala sa radom nadzornika. Mi to mnogo cenimo. Mi smatramo da je konstruktivna veza sa nadzornicima od velike važnosti.

Memorandum treba da preuzme i razvije predloge strateškog dokumenta komisije (gore spomenuto) koji traži da nadzornik uključi u njihov rad socijalne direktive tamo gde je to potrebno.

Mi tražimo od komisije i nadzornika jugoistočne Evrope da dostave predlog primedbi dobrih praksi o načinu na koji su sindikati i druge grupe civilnog društva konsultovani. Memorandum treba da uključuje te predloge. Mi tražimo da su konsultacije strukturirane, na primer, da sindikati direktno učestvuju u radu nadzornika (kao članovi jednog odbora) u jednom savetničkom odboru ili u sklopu drugih struktura.

Demokratsko učestvovanje u radu nadzornika sprečava da nadzornici čuju samo jednu stranu priče (često s one strane gde učesnici imaju dosta finansijskih resursa).

Rad nadzornika treba da bude jasan. Nadzornici treba da budu nezavisni prema vladama i industriji.

Rad nadzornika treba da se pomeri od promovisanja kompeticije ka promovisanju zaštite konzumenata, obezbeđenom snabdevanju, pouzdanosti i standardima za okolinu.

- Investicija u mreže i kapacitete
- Investicija u održavanje i popravke
- Nadzor nad licencama i ugovorima da bi se obezbedilo dovoljno kvalifikovano i dobro obukovano osoblje koje garantuje visoki kvalitet i pouzdanost usluga.

Nadzornici treba da provere veze između javnih ustanova i onih s kojima se sklopi podugovor da bi se uspostavile jasne odgovornosti.

Memorandum treba da obuhvati predloge za dugoročne dijaloge između nadzornog odbora jugoistočne Evrope i sindikata koji bi pratili proces primene evropskog prava (European acquis).

- **Neposredni nastavak naše konferencije**

Primena povelje jugoistočne evropske energetike je prateći proces. On ima posledice za nas i naš rad. Mi želimo da obezbedimo jedan snažan glas sindikata kao i njihov uticaj da bi predstavili interese naših članova i građana u jugoistočnoj Evropi i da bi izgradili socijalnu osnovu jugoistočne evropske energetske zajednice.

Mi priznajemo konstruktivan rad sa komisijom, našim vladama i institucijama jugoistočne evropske energetske zajednice da bi izgradili socijalnu osnovu jugoistočne evropske energetske zajednice. Mi tražimo od njih slično priznanje prema zajedničkoj saradnji.

Mi priznajemo sledeće:

Mi ćemo objaviti ovu sindikalnu platformu u našim sindikalnim novinama, na našim veb-stranicama i informisaćemo naše članove o našim zajedničkim naporama da se uspostavi socijalna osnova.

- Našim vladama i poslanicima naših nacionalnih parlamenata ćemo dostaviti zahteve ove sindikalne platforme
- Tražićemo da lokalni i nacionalni mediji obrate pažnju na naše zahteve.
- Mi ćemo naći zajedničke interese sa drugim grupama civilnog društva.
- Mi ćemo da uspostavimo kontakt sa koordinatorima jugoistočno-evropskih poslanika da skrenemo njihovu pažnju ka ovoj platformi.
- Mi smo otvoreni za zajedničku saradnju sa evropskim parlamentom koji će u sledećim nedeljama da razmotri povelju.
- Mi tražimo od komisije da prihvati naše zahteve koji su pripremljeni u memorandumu.

Mi ćemo isto tako da uspostavimo koordinacionalnu grupu sa nacionalnim koordinatorima i to sa podrškom evropskih sindikata: EPSU/ EMCEF i ETUC, koji bi pratili proces.